

Clara Fons

SOCIÒLOGA I AUTORA DEL LLIBRE «LA CAPUTXINADA»

«Els frares van permetre la tancada de la Caputxinada per dignitat»

ED. MEDITERRÀNIA. 17 EUROS. 120 PÀGINES

TONI MATA I RIU | MANRESA

■ Per què ningú havia abordat la Caputxinada des de la vivència d'uns frares als quals va causar gran impacte la ruptura de la clausura i la irrupció de dones per primer cop a la història del convent de Sarrià? «Sovint mirem només el marc general, i no ens interessem per la història petita de les persones», explica la sociòloga Clara Fons i Duocastella (Manresa, 1984), autora d'un llibre on, per primer cop, es dona la paraula als religiosos que van veure profundament trasbalsada la seva rutina del 9 a l'11 de març del 1966. «No havien explicat tot el que ara m'han dit a mi, simplement, perquè fins ara ningú no els ho havia preguntat», conclou.

La Caputxinada és el nom que rep la tancada que prop de mig miler d'alumnes i personalitats de la vida social, política i cultural de la ciutat –entre els quals Salvador Espriu, Antoni Tàpies i Maria Aurèlia Capmany– van dur a terme al convent d'aquest orde religiós al barri de Sarrià de Barcelona ara fa mig segle. El que havia de ser l'assemblea constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants de Barcelona (SDEUB) es va complicar quan la policia, amb el temut comissari Vicente Juan Creix al capdavant, va encerclar i, posteriorment, assaltar el recinte per posar punt final a un dels esdeveniments cabdals de la lluita antifranquista.

Com que la vida és plena d'atzars, la sort va voler que aquell dimecres 9 de març passés visita al convent, que solia deixar les seves sales per a trobades d'entitats, el responsable provincial Salvador de les Borges, nom eclesial de Joan Botam. «Segons les normes de l'ordre, cada convent té un guardià, però, quan hi ha un superior de visita, és aquest qui mana sobre la comunitat», apunta Fons, i afirma que, «en cas contrari, potser tot plegat hauria anat d'una altra manera».

Durant l'assemblea, un dels frares va informar la resta que la policia era al carrer. La situació es posava francament lletja. Però, «per una qüestió de dignitat humana, Botam va decidir que tothom es quedaria a dormir allí», relata l'autora. «No tots els religiosos ho van veure

Clara Fons és sociòloga especialitzada en religió

clar, els més grans tenien por: havien viscut la guerra i no volien problemes. Per això, se'ls va traslladar al convent de Pompeia (a la Diagonal)», anota Fons: «aleshores, hi havia dos grups de frares més. Els de mitjana edat van donar suport a la tancada perquè consideraven que no estaven fent res mal fet. I els joves i els aspirants van entomar la situació com una festa, ja que podien conversar amb intel·lectuals, amb estudiants... Hem d'entendre que en alguns sectors de l'església hi havia una certa efervescència causada pel Concili Vaticà II».

El setge policial tenia totes les de guanyar, però la resistència va signar alguns episodis memorables. «Per evitar que els pares dels nois i les noies patissin, es va demanar a tothom que escrivís el nom i un telèfon en una llista. El frare Ferran Aguiló va trucar a quatre pares des del telèfon del local dels escoltes, perquè el general l'havia tallat la policia, i els va citar per donar-los la llista, que va aconseguir treure del convent amagada a la caputxa per tal d'esquivar el control de les forces de seguretat», apunta Clara Fons en una de les anècdotes més sucoses

DECLARACIONS

« L'interès de Tarradellas en Pau Casals era tenir algú favorable al capdavant del govern de la República per rebre els diners que devia a la Generalitat »

« Se sabia que Tarradellas havia ofert la presidència de la Generalitat a Casals, però no que ell i Indalecio Prieto havien intentat que ho fos del govern espanyol »

« La implicació de Tarradellas en els afers espanyols durant l'exili tenien a veure amb la necessitat de vetllar per les finances de la Generalitat »

a Prada de Conflent (França) es va esvair, tot i el consens que generava, vista l'escassa voluntat de l'interessat. Quatre anys després, però, Tarradellas va oferir la presidència de la Generalitat a Casals, «perquè com més aviat li digués que no, més aviat es podria postular a si mateix per al càrrec». Els plans van respondre a les expectatives previstes, i l'antic secretari de Macià va assumir el 1954 la màxima representació política catalana a l'exili, una distinció que el va convertir als anys 70 en el candidat a restaurar la institució cessada el 1939.

Esculies rebut els que en el seu moment van acusar Tarradellas d'intrigar en política per enriquir-se: «si s'hagués dedicat només al comerç, hauria fet més diners. Però tenia l'ego de qui vol manar. El 1945, deixant la família a Suïssa, va voltar per França per trobar-se amb els seus companys a l'exili amb la intenció de reconstruir ERC, i tot els moviments que va fer amb Casals anaven encaminats a tenir algú favorable al govern espanyol i, així, rebre els diners que devien a la Generalitat i la República no li donava». La postil·la d'aquest comentari és l'evidència que «a ERC s'haurien de mirar Tarradellas amb uns altres ulls, perquè va fer molt per a la supervivència del partit».

Els 'amics' bascos

Les finances van preocupar molt Tarradellas, que va demanar sense èxit ajut als líders del Partit Nacionalista Basc. El llibre d'Esculies revela l'enuig del polític català quan va saber que la formació euskera havia concedit un emprèstit de dos milions de francs francesos al govern de la República. «Tarradellas no acostumava a trencar les relacions», afirma Esculies, però aquell episodi va fer veure clar al polític català quin era el tarannà dels bascos. «Molts joves a Catalunya van simpatitzar temps després amb la lluita armada, però Tarradellas sabia molt bé com actuaven els bascos i, durant la Transició, no va tenir basquitis», conclou l'autor.

L'exili dels que esperaven tornar a Espanya i a Catalunya va ser tan llarg com, en alguns casos, infructuós. Casals va morir el 22 d'octubre del 1973 a San Juan de Puerto Rico, abans que ho fes Franco.

DECLARACIONS

« L'atzar va voler que aquells dies hi hagués Joan Botam, el superior provincial de l'orde, al convent de Sarrià i que manés ell. Si no, hauria pogut anar diferent »

« Per als frares, va ser tot un impacte que es trenqués la clausura i entressin dones als seus espais per primer cop. Però van defensar el que feien »

« Els diumenges posteriors a la Caputxinada, la missa al convent de Sarrià es va omplir. Molts van voler donar suport als frares que havien plantat cara »

del llibre. «Una altra és l'estupefacció de fra Pere Rossell quan uns estudiants li van demanar moltes gasses i cotó fluix. L'home no entenia que ells les volien per fer compreses per a les noies que tenien la regla», rebla l'autora manresana.

Després de rebre l'encàrrec de l'Editorial Mediterrània, Fons va aconseguir la relació amb la cinquantesena de frares que van viure la Caputxinada, i «que, encara fossin vius i amb el cap clar», només en va trobar una desena. La resta del treball és material inèdit de l'arxiu, que dirigeix fra Valentí Serra de Manresa. «Hi ha cartes rebudes posteriorment als fets on s'elogia el paper que van dur a terme els frares, però també altres on els diuen de tot. De fet, durant els dies següents, els van arribar a llençar còctels Molotov i tot», explica l'autora.

«Dins de la comunitat caputxina hi ha diverses sensibilitats polítiques, i aleshores també hi havia frares més propers al règim que d'altres, però hi havia respecte», i per això la memòria que ha arribat d'aquells tres dies apunta al fet que «els frares no van dubtar, perquè per a ells aquell acte d'acolliment era una defensa de la dignitat humana». Adverteix Fons que «aquell era el primer cop que una part de l'església oficial es posicionava en contra del règim».

L'aventura es va acabar al migdia del divendres dia 11 de març per desig exprés de Franco, reunit a El Pardo amb els seus ministres. «Els caputxins van pagar un preu», comenta Fons, «però també van rebre molt suport, i van guanyar l'adhesió de molta gent de la comunitat cristiana. El diumenge següent, i els posteriors, la missa estava plena de fidels. Cinquanta anys després, i havent llegit el llibre, Botam m'ha confessat que se sent en pau i reconciliat amb el que va fer».